

KABINET HAVEL - Úsvit v Čechách

cyklus diskusí s kritickou reflexí současné české společnosti

listopad 2008 - listopad 2009

www.usvitvcechach.cz

I tři dny budoucnosti jsou důležitější než třicet let minulosti

MUNI.CZ, měsíčník masarykovy univerzity, 15. prosince 2008

Petr Preclík; Foto Petr Preclík

Druhou besedou pokračoval cyklus Úsvit v Čechách věnovaný připomínce sametové revoluce a konce komunistického režimu v Česku. Hosty besedy, která se konala v Divadle Husa na provázku a na jejíž organizaci se podílí Masarykova univerzita, byli textař a podnikatel Michal Horáček, spisovatel Pavel Kohout a bývalý člen studentského stávkového výboru, dnes docent na Filozofické fakultě MU Jiří Voráč. Michal Horáček poskytl muni.cz rozhovor.

Nakolik dnešní generace potřebuje mluvit o období komunistického režimu v Česku?

Dnešní generace potřebuje mluvit hlavně o sobě a o své budoucnosti, protože výzvy nepřicházejí z minulosti. Ono je dobré poznávat minulost, ale sami vidíme, že možnosti poznání jsou velmi omezené, vše závisí na výkladu. Chceme být hrdiny? V historii si je najdeme. Nastavíme vzory. A za dvě generace je zboříme.

Kde se tedy bere potřeba stále hovořit o minulosti?

Jenom říkám, že význam minulosti nesmíme přeceňovat. I tři dny budoucnosti jsou důležitější než třicet let minulosti. Na druhou stranu, jen minulost nám může pomoci definovat, kdo jsme, co to znamená být Čechy, Evropany.

Má však v době, kdy společnost tvoří autonomní atomizovaní jedinci, smysl uvažovat o kolektivních entitách jako je národ?

To je právě otázka. Já osobně si tím vůbec nejsem jistý. To přece není žádná absolutní hodnota daná z hory Sinaj, že jsme Češi. V průběhu dějin jsme se klidně mohli stát Rakušany. Co by se změnilo, kdybychom si zde dnes povídali německy? Morálně by to bylo stejné.

Jak jste vy sám poznamenaný onou dobou?

Já jsem žil v jakési vnitřní emigraci a snažil se žít svůj život samostatně, jak to jen šlo. Duševně jsem žil v takové imaginární Austrálii.

Kde se tedy ve vás vzal popud něco začít dělat, organizovat, proti něčemu bojovat?

Když žijete v totalitě, o svobodě příliš nepřemýšlíte. Podobně jako nyní nepřemýšlíme, že by člověk mohl létat. Ale jak vám začnou rašit perníčky, pomalu si uvědomujete, že možná byste přeci jen létat mohl. A to je hrozně silný popud ve společnosti, když se ta škvíra takto objeví. A ona se objevila, když přišel Gorbačov. A tehdy jsme začali snít.

Během besedy jste řekl, že revoluce se dělala v ulicích. Jaká tedy byla role disidentů?

Podle mého nepřiblížili disidenti revoluci ani o vteřinu. To si nenalhávejme. Nedali vlastně žádný program. Ani tolik zmiňovaný dopis Václava Havla Gustavu Husákovi neobsahuje žádný recept, je to jen docela přesný nářek. Lidé na druhou stranu věděli, že je to komu předat. Že tady byli lidé, kteří si uvědomovali, že možná nikdy nedosáhnou svého, a přesto riskovali vše. Po revoluci bylo možné předat vládu do jejich rukou. A to bylo nesmírně důležité.

Podobně jste prohlásil, že nadšení během revoluce bylo všudypřítomné. Myslíte si, že se lidé dokážou ještě někdy v budoucnu podobně nadchnout?

Doufám, že ne, že už nikdy. Nadšení přichází vždycky jen v reakci na nějaký tlak, ponížení, funguje to podobně jako pružina. Čím více ji zmáčknete, tím více vyletí. Nebude-li nás nikdo mačkat, už nikdy nevyletíme. Budeme jen hezky žít.

Překonala již dnešní mladá generace traumata svých rodičů? Vyrovnala se mladé generaci Evropanů?

To já neumím posoudit. Ale myslím, že pokud jsme se ještě nevyrovnali zbytku Evropy, tak se k tomu valem blížíme. To podstatnější je být na sebe přísnější, než jsou ostatní. Musíme si dávat obtížnější pracovní úkoly. Stále vidím rezervy na českých vysokých školách. Je třeba shánět lepší učitele, zvat více lidí z ciziny, hledat více výrazných osobností.

Francis Fukuyama na počátku devadesátých let prohlásil, že liberální demokracie už navždy ideově zvítězila nad konkurenčními světónázory a nastal tak konec dějin. Souhlasil byste?

Osobně nevěřím, že to tak Fukuyama vůbec myslel. Vždyť všechno je v lidské existenci jedinečné, unikátní a v tom je přeci ta krása. Nikdy nic neskončilo. V tomto smyslu jediné poučení z historie je, že se lidé nikdy nepoučí.

odkaz: <http://info.muni.cz/index.php>